

Matrica rezultata za Program saradnje 2025-2028.

Glavni cilj:	Doprinijeti mirnom i kohezivnom demokratskom društvu koje napreduje na putu evropskih integracija, ima efikasne institucije i javne usluge i naprednu zelenu ekonomiju, te jačanju veza među ljudima i institucijama.
---------------------	---

Ishod švicarskog portfolija 1: Održiva saradnja u sferi privrede i migracija (SEMCO)

Ljudi i institucije doprinose i ostvaruju korist od kohezivnije, održivije i produktivnije privrede i efikasnog upravljanja migracijama.

Doprinos ciljevima Strategije međunarodne saradnje:	Cilj: Ljudski razvoj → specifični cilj: migracije Cilj: Trajni ekonomski razvoj → specifični cilj: lokalna mala i srednja preduzeća Cilj: Trajni ekonomski razvoj → specifični cilj: javne ustanove Cilj: Klima i okoliš → specifični cilj: energetska tranzicija
--	--

Teorija promjene:

Izjava o ishodu 1:

AKO se kreira inkluzivna i po inovacije pogodna poslovna klima koja podržava ekološke poslovne modele i stvara više prostora za investicije i trgovinu;
 ONDA će privatni sektor postati konkurentniji i produktivniji, što će dovesti do inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta i otvaranja više dostojanstvenih radnih mjesta;
 ZBOG toga što poticajne, manje fragmentirane poslovne sredine, pristup novim tržištima i organizacije za podršku poslovanju omogućavaju privatnom sektoru da poboljša rezultate rada u skladu sa Zelenom agendom.

Izjava o ishodu 2:

AKO je sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke više orijentisan na tržište rada i ima više dualnih elemenata i ako se posebno smanje prepreke za ulazak žena na tržište rada;
 ONDA se tržište rada u zemlji bolje prilagođava promjenama, inkluzivnije je i pruža jednake mogućnosti svima;
 ZBOG toga što ciljane reforme omogućavaju bolju koordinaciju između privatnog sektora i vladinih aktera, osposobljavaju mlade vještinama relevantnim za tržište rada i uklanjaju rodno specifične prepreke u poslovnoj sredini i stvaraju odgovarajuće načine za zakonite migracije radne snage.

Izjava o ishodu 3:

AKO relevantne državne institucije unaprijede svoje interno funkcionisanje i saradnju među različitim interesnim stranama u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima;
 ONDA će moći obezbijediti upravljanje migracijama s državnog nivoa koje garantuje i internu sigurnost i poštivanje ljudskih prava migranata, te iskoristavati razvojni potencijal migracija;
 ZBOG toga što su unaprijedile svoje kapacitete i vlasništvo nad upravljanjem migracijama, uključujući emigracije, tranzitne migracije i imigracije, te razvile mehanizme da osiguraju dobrobit i zaštitu migranata kao i produktivni angažman sa dijasporom.

(1) Izjava o ishodima švicarskog portfolija	(2) Doprinos švicarskog programa Opis kako (1) doprinosi (3)	(3) Razvojni ili humanitarni ishodi zemlje
Ishod 1.1: Konkurentniji, inovativniji i inkluzivniji privatni sektor potiče održivi razvoj i ekonomski rast u cijeloj zemlji, uz efikasno i poticajno okruženje.	Švicarska podržava inovativna, na rast orijentisana start-up preduzeća i druga preduzeća, te olakšava njihov pristup novim tržištima i jačanje povezanih ekosistema. To uključuje jačanje uloge žene u poslovnim mrežama širom zemlje.	Ishod 1.1: Njeguje se povoljno okruženje za preduzetništvo, inovacije i zeleni rast. Ojačan je pristup i kvalitet obrazovanja i obuke. (Izvor: Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH/SDG okvir, 2020)

1.1.1: Broj mjera implementiranih za unapređenje regulatornih i institucionalnih okvira Polazna vrijednost (2025): 17 Ciljna vrijednost (2028): 34 1.1.2: Broj osoba koje su obučene, npr. u institucijama, srednjim stručnim školama, preduzećima, itd. Polazna vrijednost (2025): 8 Ciljna vrijednost (2028): 20 1.1.3: Broj podržanih politika i/ili pravnih okvira o klimatskim promjenama, smanjenju rizika od katastrofa i okolišu Polazna vrijednost (2025): vrijednost će biti utvrđena u 2025. godini Ciljna vrijednost (2028): 4 1.1.4: Iznosi mobilizirani iz privatnog sektora u američkim dolarima za razvojne aktivnosti. Polazna vrijednost (2025): 11.341.300 Ciljna vrijednost (2028): 20.000.000	Unapređenje ESG praksi, senzibilizacija javnog i privatnog sektora, te rad sa finansijskim posrednicima osigurava da su tokom donošenja odluka o investicijama više uzeti u obzir kriteriji održivosti. Poseban fokus se stavlja na prelazak sa linearnih poslovnih modela na cirkularne i klimatsko neutralne poslovne modele, uključujući angažman građana u procesu zelene tranzicije, između ostalog, putem uticaja na njihove potrošačke navike. Švicarska podržava jačanje kapaciteta organizacija za podršku poslovanju kako bi usmjeravale preduzeća da pređu na zeleno poslovanje ili cirkularne poslovne modele. Razvoj različitih finansijskih instrumenata u saradnji sa bankama i vladinim akterima će pomoći u finansiranju ove tranzicije. Bliža saradnja između privatnog sektora i akademske zajednice u sferi istraživanja orijentisanog na djelovanje i stvaranje partnerstva trebale bi ohrabriti inovacije i produktivnost. Ovo bi također promovisalo razvoj koji uzima u obzir klimatske promjene i održivi ekonomski razvoj. Razvijat će se sinergije sa portfolijom Lokalna uprava i općinske usluge u oblasti zelene tranzicije. Također, kontinuirana švicarska podrška Centralnoj banci i njenom mandatu, npr. kroz jačanje institucionalnih kapaciteta i dijeljenja najboljih međunarodnih praksi, doprinosi unapređenju regulatornog okvira, internog upravljanja i stabilnog makroekonomskog okvira u zemlji. Uz druge podrške za unapređenje digitalnih finansijskih usluga, ovo bi trebalo doprinijeti unapređenju poslovne klime i njenom otvaranju za investicije u privatnom sektoru. Kako bi se osigurala održivost, osigurana je tehnička stručna podrška i dijalog između vladinih finansijskih institucija na različitim nivoima kao i sa privatnim sektorom. Ovako će se, na osnovu usklađenih interesa, povećati interakcija koja ide u korist reformske agende zemlje. Pretpostavke • Zakonodavstvo Evropske unije i proces pristupanja BiH Evropskoj uniji ubrzava reformsku agendu u zemlji i njenu implementaciju. • Postoji dostatna politička volja za boljom saradnjom između entiteta i Brčko distrikta u svrhu održivijeg razvoja i zelene tranzicije. • Postoji obaveza državnih tijela i apsorpcijski kapacitet da se pravovremeno pristupi EU-ovim i fondovima drugih donatora. • Zelena agenda je više na listi prioriteta zemlje, a podržavaju je i organizacije/ključni akteri iz javnog i privatnog sektora. • Mogu se mobilizirati dovoljna alternativna finansijska sredstava mimo donatorskih fondova, posebno ona iz privatnog kapitala.	SDG 8: Promovisati inkluzivan i održiv ekonomski rast, zaposlenost i dostojanstven rad za sve. SDG 12: Osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje. <u>Indikatori:</u> Zamjenski SDG indikator 8.2.2.: Procijenjeni BDP po spolu. - Polazna vrijednost (2023): 11.080 (ž), 21.100 (m) - Ciljna vrijednost (2030): 20.150 (ž), 28.500 (m) (Izvor: Dobrovoljni izvještaj (VNR), 2023) Prilagođeni SDG indikator 8.4.2.a: Domaća potrošnja sirovina (u kg po \$1 BDP-a) - Polazna vrijednost (2023): 1,8 (kg) - Ciljna vrijednost (2030): 1,6 (Izvor: VNR, 2023) SDG indikator 12.6.1.: Broj kompanija koje objavljuju izvještaje o održivosti - Polazna vrijednost (2022): 11 - Ciljna vrijednost (2030): 150 (Izvor: VNR, 2023) Procent industrijskog otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina. - Polazna vrijednost (2018): 10% - Ciljna vrijednost (2030): 25% (Izvor: Evropska agencija za okoliš, Mapa puta za cirkularnu ekonomiju)
--	--	---

	Rizici • Reformska agenda i zelena tranzicija ostaju u sjeni kontinuiranih političkih razmirica. • Ograničena senzibilizacija, institucionalni kapaciteti i slaba horizontalna i vertikalna koordinacija usporavaju implementaciju reformske agende, posebno zelene tranzicije.	
Ishod 1.2: Jači, dualno orijentisani sistem tehničkog i stručnog srednjeg obrazovanja i obuke (TVET) i smanjene prepreke za učesnike na tržištu rada doprinose dostojanstvenijem zaposlenju za sve. 1.2.1: Broj osoba sa novim ili boljim radnim mjestom Polazna vrijednost (2025): 609 Ciljna vrijednost (2028): 1.008 1.2.2: Postotak žena koje govore o pozitivnijem stavu i praksama u njihovim sredinama vezano za jednake prilike i prava za njih. Polazna vrijednost (2025): vrijednost će biti utvrđena u 2025. godini Ciljna vrijednost (2028): vrijednost će biti određena u 2025. godini 1.2.3: Broj doprinosa za inkluzivniji i tržišno relevantniji sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke. Polazna vrijednost (2025): 3 Ciljna vrijednost (2028): 23 1.2.4: Broj migranata i nasilno raseljenih osoba koje imaju koristi od servisa kojim se štite njihova prava i omogućava im pristup prilikama za dostojanstven rad.	Švicarska pomaže razvoju dualnih stručnih vještina orijentisanih na tržište rada i jača saradnju između privrede i obrazovnog sistema na kantonalnom, entitetskom i državnom nivou. Podrškom procesu odlučivanja zasnovanom na dokazima u TVET sistemima i njegujući jake horizontalne i vertikalne veze između obrazovnih vlasti i privatnog sektora, kreira se prostor za dijalog i koordinirane ili zajedničke aktivnosti za inkluzivni, dualno orijentisani TVET. Švicarska doprinosi da mladi muškarci i žene u cijeloj zemlji steknu vještine tražene na tržištu rada i da se tako smanji nezaposlenost uzrokovana nedostatkom vještina. Na ovaj način, TVET sistemi postaju sposobni da unaprijede, finansiraju i upravljaju neophodnim reformama kako bi se prilagodili evoluirajućim potrebama tržišta rada. Usto, poseban fokus se stavlja na sve veće učešće žena na tržištu rada rušenjem tradicionalnih stereotipova, obezbjeđivanjem formalnih i neformalnih dokvalifikacija, jačanjem podrške preduzetnicama, te smanjenjem birokratskih barijera. Švicarska će i dalje pružati podršku vladinim akterima i privatnom sektoru u jačanju pravnih načina za zakonite migracije radne snage, koja nedostaje u zemlji. Migracije radne snage kojoj se poštuju prava doprinosi prilikama za dostojanstven rad za sve osobe. Pretpostavke • Postoji rastući i konkretni interes privatnog sektora u osmišljavanju i pružanju obuke na radu kao dijela dualnog srednjeg stručnog osposobljavanja u svim regijama, kao odgovor na sve veći nedostatak radne snage. • Državna, entitetska i kantonalna tijela odgovorna za TVET su posvećena reformama zajednički utvrđenim u Strateškom dokumentu iz Rige i Planu rasta Evropske unije. Rizici • Produžen period političke nestabilnosti usporava ekonomske reforme i potkopava saradnju između obrazovnih tijela. • Kontinuirana emigracija radne snage smanjuje pozitivan uticaj TVET reformi na lokalnu privredu.	Ishod 1.2: Srednje stručno obrazovanje i obuka omogućavaju priznate i visokokvalitetne kvalifikacije i ključne i specifične tehničke kompetencije prepoznate na tržištu rada koje omogućavaju napredak i ekonomski rast. (Izvor: Poboljšanje kvaliteta i relevantnosti stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini – na osnovu Zaključaka iz Rige 2021-2030) SDG 4 - podcilj 4.3: Do kraja 2030. osigurati jednaku dostupnost jeftinog i kvalitetnog tehničkog, stručnog i tercijarnog obrazovanja, uključujući univerzitetsko, za sve žene i muškarce. SDG 8 - podcilj 8.5: Do 2030. postići punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve žene i muškarce, uključujući mlade i osobe s invaliditetom, te istu platu za rad jednake vrijednosti. Plan rasta Evropske unije iz 2024. - reforma 3.1.3.: Ojačati vezu između srednjeg stručnog obrazovanja i obuke i privatnog sektora i smanjiti neusklađenost ponuđenih i traženih vještina. <u>Indikatori:</u> SDG indikator 4.3.1: Stopa učešća mladih i odraslih u formalnom i neformalnom obrazovanju i obuci tokom prethodnih 12 mjeseci, po spolu. - Polazna vrijednost (2023): 15,4% (15,6% M, 15,2% Ž) - Ciljna vrijednost (2030): 29,5% (29,8% M, 30,2% Ž) (Izvor: VNR, 2023) SDG indikator 8.5.2: Stopa zaposlenosti. - Polazna vrijednost (2021): 39,6% (51,1% M, 28,7% Ž 19,8% mladih)

Polazna vrijednost (2025): vrijednost će biti određena u 2025-oj godini Ciljna vrijednost (2028): vrijednost će biti određena u 2025-oj godini	- Dolazak stranih radnika bez adekvatnog procesa integracija dovodi do sve većeg nezadovoljstva lokalnog stanovništva. - Moguće iskorištavanje i dupli standardi smanjuju interes stranih radnika.	- Ciljna vrijednost (2030): 45,9% (55% M 40% Ž 30,2% mladih) (Izvor: VNR, 2023) Postotak učenika druge godine srednjeg stručnog obrazovanja i obuke koji imaju koristi od povećanog praktičnog učenja na radnom mjestu. - Polazna vrijednost (2023): 25% (13% Ž) - Ciljna vrijednost (decembar 2026): 40% (20% Ž) (Izvor: Plan rasta Evropske unije iz 2024.)
Ishod 1.3: Institucije unapređuju svoje kapacitete da efikasno upravljaju migracijama na način koji poštuje prava migranata, dajući prioritet dobrobiti i zaštiti svih pojedinaca. 1.3.1: Broj globalnih, regionalnih i državnih dijaloga o migraciji sa angažmanom različitih interesnih strana (vlada, gradovi, civilno društvo, privatni sektor) Polazna vrijednost (2025): 3 Ciljna vrijednost (2028): 9 1.3.2: Broj migranata i prisilno raseljenih osoba koji imaju pristup lokalnim socijalnim uslugama, uključujući zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i druge Polazna vrijednost (2025): 40.000 Ciljna vrijednost (2028): 80.000 1.3.3: Intervencije u svrhu jačanja kapaciteta institucija zaduženih za upravljanje migracijama. Polazna vrijednost (2025): vrijednost će biti određena u 2025. godini Ciljna vrijednost (2028): vrijednost će biti određena u 2025. godini	Švicarska podržava bosanskohercegovačke institucije u preuzimanju vlasništva nad upravljanjem migracijama u zemlji. Ova podrška je usmjerena ka postepenoj i dobro isplaniranoj tranziciji kojom se osigurava kontinuirano pružanje usluga kojima se poštuju osnovna ljudska prava. Usvajanjem ovakvog pristupa, Švicarska ima za cilj da pomogne održivost i nezavisnost bosanskohercegovačkog upravljanja migracijama dok se istovremeno štiti dobrobit svih relevantnih pojedinaca. Švicarska je također posvećena jačanju kapaciteta relevantnih institucija da efikasno upravljaju migracijskim kretanjima. Zahvaljujući ciljanim inicijativama za jačanje kapaciteta, ove institucije mogu unaprijediti efikasnost i odgovore na izazove povezane s migracijama. Švicarska naglašava potrebu da se ojača koordinacija i saradnja između različitih institucija uključenih u upravljanje migracijama. Nadalje, Švicarska zagovara uspostavljanje regionalnih mreža putem kojih se olakšava razmjena znanja i informacija između aktera. Kroz poticanje saradnje, ove mreže mogu kreirati povoljno okruženje za zajedničko djelovanje u sferi migracija, te stoga ojačati efikasnost upravljanja migracijama na Zapadnom Balkanu. Švicarska također prepoznaje razvojni potencijal migracija i traži da se iskoriste prilike za BiH kroz angažman sa svojom dijasporom i bolje uslove za migraciju radne snage. Kroz oslanjanje na vještine i resurse svoje dijasporu i jačanje uslova za migraciju radne snage, BiH može stvoriti ekonomske i društvene prilike od koristi i zemlji i građanima. Pretpostavke - Bosanskohercegovačke institucije zadužene za migracije nastavljaju sa preuzimanjem vlasništva nad upravljanjem migracijama i unapređuju svoje vlastite kapacitete. - Bosna i Hercegovina bolje koristi razvojni potencijal migracija. Rizici	Ishod 1.3: Ojačani kapacitetu u relevantnim institucijama uz veću saradnju i koordinaciju doprinose boljem upravljanju migracijama i sigurnosti u zemlji. (Izvor: VNR 2023. Strategija u oblasti migracija i azila i Akcijski plan BiH za period 2021-2025, treba se usvojiti nova strategija za 2026-2030) Mišljenje Evropske unije - Ključni prioritet 8 i Strategija u oblasti migracija i azila: Osigurati efikasnu koordinaciju upravljanja granicama i kapacitetima za upravljanje migracijama na svim nivoima i osigurati funkcionisanje sistema azila. <u>Indikatori:</u> Dokaz o ojačanoj vertikalnoj i horizontalnoj koordinaciji među nadležnim strukturama za upravljanje migracijama i azilom - Polazna vrijednost [2024]: Ograničena koordinacija - Ciljna vrijednost [2028]: Poboljšana koordinacija i saradnja uz sistemski pristup i dijeljenje obaveza (Izvor: Izvještaj o napretku Evropske unije) Poboljšani uslovi prijema i smještaja korisnika u privremenim prihvatnim centrima - Polazna vrijednost [2024]: Nestabilno pružanje usluga - Ciljna vrijednost [2028]: Bolji uslovi za korisnike u privremenim prihvatnim centrima (Izvor: Izvještaj o napretku Evropske unije)

	• Broj migranata koji prolaze kroz zemlju ostaje isti ili se povećava, a finansijska podrška opada. To može dovesti do rasta humanitarnih potreba jer institucije nemaju dostatne kapacitete. • Nema dovoljne koordinacije između institucija niti političke volje za efikasno upravljanje migracijama.	
(4) Resursi, partnerstva (Švicarski program) i interni rizici • Ljudski resursi: Portfolijom upravljaju tri službenika Programa pod nadzorom švicarskog voditelja portfolija. • Projekte Švicarske agencije za razvoj i saradnju sufinansiraju domaće institucije, Njemačka i Švedska. Osim toga, Švicarska podržava nekoliko lokalnih organizacija koje doprinose svojim vlastitim sredstvima i djelomično se finansiraju iz drugih donatorskih sredstava i privatnih fondacija. • Projekte Državnog sekretarijata za ekonomske poslove sufinansiraju domaće institucije, EU i multidonatorski povjerenički fondovi. • Projekte Švicarskog državnog sekretarijata za migracije sufinansiraju domaće institucije. • Ključni partneri u dijalogu o politikama na državnom nivou su Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, a na entitetskom nivou su ministarstva obrazovanja, finansija, privredne komore i udruženja poslodavaca.		
Ishod švicarskog portfolija 2: Lokalna uprava i općinske usluge Građani traže i imaju koristi od inkluzivnih i efikasnih institucija, koje stvaraju povoljno okruženje za zeleni, rezilijentni i pravičan lokalni razvoj, zasnovan na bliskoj saradnji među institucijama i ljudima širom zemlje.		
Doprinos ciljevima Strategije međunarodne saradnje:	Cilj: Klima i okoliš → specifični cilj: voda Cilj: Klima i okoliš → specifični cilj: energetska tranzicija Cilj: Mir i upravljanje → specifični cilj: jačanje demokratskih institucija Cilj: Mir i upravljanje → specifični cilj: pravo učešća i rodna jednakost Cilj: Mir i upravljanje → specifični cilj: vladavina prava i podjela vlasti	
Teorija promjene: Izjava o ishodu 1: AKO žene i muškarci imaju više upliva i aktivno utiču na koherentne javne politike, prioritete i usluge širom zemlje, i zahtijevaju reforme i odgovornost javnih institucija i donosioca odluka; ONDA institucije postaju inkluzivnije, transparentnije, odgovornije i efikasnije; ZATO što građani koriste mehanizme participacije na lokalnom i entitetskom nivou, ali i zajedno kroz djelovanje organizacija civilnog društva, i svjedoče da njihov angažman donosi pozitivnim promjenama. Izjava o ishodu 2: AKO vladina tijela na državnom i nižim nivoima uspostave adekvatne i kompatibilne regulatorne okvire kako bi podržale općine u preuzimanju obaveza, postanu klimatski pametne i otporne na katastrofe i potrese, a općine unaprijede svoj način rada i postanu transparentnije i odgovornije i više sarađuju međusobno; ONDA građani širom zemlje dobijaju od općina kvalitetne, inkluzivne, pravične, finansijski priuštive i klimatski pametne usluge; ZATO što se preduzimaju mjere da se smanji jaz i ojača saradnja između više i manje razvijenih općina među entitetima i kantonima; cjelodržavna reforma vodoprivrednog sektora napreduje pod vođstvom domaćih aktera i vlasti; rastu kapaciteti za prelazak na zelenu energiju na općinskom nivou; a općine se pripremaju za provedbu pravne stečevine EU-a uz podršku entitetskih saveza općina i gradova.		
(1) Izjava o ishodima švicarskog portfolija	(2) Doprinos švicarskog programa Opis kako (1) doprinosi (3)	(3) Razvojni ili humanitarni ishodi zemlje

Ishod 2.1: Građani se uključuju u procese donošenja odluka i zahtijevaju odgovornost od javnih institucija i vlada. 2.1.1: Postotak osoba koje vjeruju da su bolje osnaženi da dignu svoj glas zahvaljujući inicijativama civilnog društva i/ili medija koje su u javnom interesu. Polazna vrijednost (2025): 0 Ciljna vrijednost (2028): 3 2.1.2: Broj osoba koje učestvuju u i utiču na pružanje javnih usluga, donošenje odluka i/ili budžete u svojim zajednicama Polazna vrijednost (2025): 27.200 Ciljna vrijednost (2028): 33.580 2.1.3: Broj organizacija civilnog društva koje doprinose multi-akterskom dijalogu ili poštivanju ljudskih prava Polazna vrijednost (2025): 0 Ciljna vrijednost (2028): 140	Švicarska podržava građane, posebno žene, mlade i društveno marginalizirane grupe, da izraze svoje stavove i koriste postojeće mehanizme za učešće u procesu donošenja odluka na lokalnom i višim nivoima vlasti. Podržavaju se organizacije civilnog društva da grade jake veze sa građanima i da predstavljaju njihove stavove i potrebe donosiocima odluka i pružateljima javnih usluga na strukturiran i na dokazima zasnovan način. Potiču se interakcije i saradnja među stanovništvom i organizacijama civilnog društva u zagovaranju u korist usklađenog zakonodavstva širom zemlje i boljeg funkcionisanja javnog sektora, što doprinosi izgradnji povjerenja među građanima, institucijama i civilnim društvom. Švicarska blisko sarađuje sa drugim razvojnim partnerima i donatorima s ciljem zajedničkog političkog dijaloga sa vladama na različitim nivoima kako bi osigurali povoljno okruženje za civilno društvo. Švicarska također podržava razvoj digitalnih alata i novih ili unaprijeđenih mehanizama za učešće građana u radu jedinica lokalnih samouprava, zasnovanim na dokazima i ne izostavljajući nikoga. Unapređenjem svojih podzakonskih akata, kapaciteta i konsultacijskih praksi, institucije i vlade će postati inkluzivnije, otvorenije i odgovornije, te se efikasnije angažovati u dijalogu sa građanima i civilnim društvom. Pretpostavke • Vlade i institucije su otvorene za komentare i zahtjeve građana i reaguju na njih. • Osnaženi građani aktivnije učestvuju u političkom dijalogu i zahtijevaju odgovornost od svojih vlada. Rizici • Još više smanjen prostor za civilno društvo i nazadovanje demokratije. • Građani nemaju povjerenja u organizacije civilnog društva. • Prevladava kultura nadmetanja među organizacijama civilnog društva u odnosu na saradnju.	Ishod 2.1: Efikasni, otvoreni, inkluzivni i odgovorni javni sektor uzima kao prioritet potrebe građana i uživa njihovo povjerenje. (Izvor: Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH/SDG okvir, 2020) SDG 16 - podcilj 16.6: Razviti djelotvorne, odgovorne i transparentne institucije na svim nivoima. Mišljenje Evropske unije- Ključni prioritet 11: Osigurati poticajno okruženje za civilno društvo, posebno poštujući evropske standarde o slobodi udruživanja i slobodi okupljanja. Plan rasta Evropske unije - reforma 4.5.1.: Osnovna prava <u>Indikatori:</u> SDG indikator 16.6.2: Udio stanovništva zadovoljnog posljednjim iskustvom s javnim uslugama - Polazna vrijednost [2013]: 38,1% - Ciljna vrijednost [2030]: 70% (Izvor: VNR, 2023) SDG Zamjenski indikator 16.6.1: Svjetski indikatori uprave - Glas i odgovornost - Polazna vrijednost [2021]: 36,2 - Ciljna vrijednost [2030]: 65 (Izvor: VNR, 2023) Okruženje za civilno društvo - Polazna vrijednost [2019]: okruženje za civilno društvo je sve nepovoljnije - Ciljna vrijednost [2028]: okruženje za civilno društvo je poboljšano (Izvor: Izvještaj o napretku Evropske unije) Usvojeni su zakoni koji osiguravaju ostvarivanje slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja širom zemlje, a restriktivni prijedlozi povučeni [nacrt zakona RS-a kojim se označavaju organizacije civilnog društva kao strani agenti i svaka slična inicijativa]. - Polazna vrijednost [2024]: Zakoni djelimično usvojeni, postoje restriktivni prijedlozi
--	--	---

		- Ciljna vrijednost [2027]: Zakoni usvojeni i u primjeni, povučeni restriktivni prijedlozi (Izvor: Plan rasta Evropske unije iz 2024.)
Ishod 2.2: Jedinice lokalne samouprave i njihova komunalna preduzeća poboljšavaju svoju odgovornost i rezultate rada, doprinose smanjenju ugljičnog otiska i zagađenja, te osiguravaju pravičan pristup kvalitetnim uslugama za građane, u poticajnom okruženju koje kreiraju viši nivoi vlasti. 2.2.1: Broj osoba koje koriste vodne usluge kojima se sigurno upravlja Polazna vrijednost (2025): 784. 000 Ciljna vrijednost (2028): 1.304.000 2.2.2: Broj osoba koje imaju direktan pristup boljim uslugama iz sfere javne infrastrukturne, kao što su energetske, vodoprivredne, sanitarne ili transportne usluge. Polazna vrijednost (2025): 0 Ciljna vrijednost (2028): 251.600 2.2.3: Smanjenje emisija stakleničkih gasova u tonama CO₂eq Polazna vrijednost (2025): 0 Ciljna vrijednost (2028): 16.000 2.2.4: Broj regionalnih i/ili nacionalnih i/ili lokalnih sistema koji su primili podršku ili na koje se uticalo, a koji jačaju otpornost ljudi, zajednica, zemalja i njihove imovine na prirodne katastrofe (uključujući klimatske i okolišne rizike)	Od jedinica lokalne samouprave i njihovih komunalnih preduzeća se traži da se aktivno uključe u primjenu upravljanja zasnovanog na učinku kao okosnicu intervencija podržanih od Švicarske. Jedinice lokalne samouprave će integrisati standarde dobre lokalne uprave - kao što je Zajednički okvir za procjenu Evropske unije - u svom svakodnevnom radu i vršiti redovan monitoring svoje učinkovitosti i zadovoljstva građana. Unaprijediće se njihovi kapaciteti za efikasno upravljanje imovinom i prikupljanje prihoda. Komunalna preduzeća će dobiti podršku za unapređenje učinkovitosti, kvalitete i dostupnosti priuštivih i održivih usluga (vodoprivrednih, sanitarnih, energetskih usluga). Švicarska podrška će im također pomoći da se prilagode i postanu otporniji na klimatske promjene i smanje svoj ugljični otisak i zagađenje okoliša. Švicarska će podržati i reformu sektora vodnih usluga kroz primjenu rada zasnovanog na učinku, zajedno sa drugim razvojnim partnerima iz Vodne alijanse. Saradnja i razmjena među ljudima i institucijama će biti poticani kroz švicarske intervencije. To će doprinijeti zajedništvu i institucionalnoj koherentnosti. Podrška vladinim koordinacijskim platformama i dijalogu između različitih nivoa vlasti će doprinijeti većem vlasništvu i odgovornosti domaćih aktera u reformskim procesima i u odgovoru na obaveze evropske integracije, kao i druge globalne i regionalne obaveze (npr. Agenda 2030, Okvir iz Sendaija, Zelena agenda za Zapadni Balkan) i usklađenom razvoju širom zemlje. Razmjena znanja, inovativnih pristupa i dobrih praksi između BiH i Švicarske u oblasti upravljanja provedbom ciljeva održivog razvoja (SDG-ova) će inspirisati intervencije održivog razvoja. Švicarska će pružiti podršku održivom urbanom razvoju kako bi se unaprijedila energetska efikasnost u stambenom sektoru i iskoristili potencijali lokalne energije iz obnovljivih izvora putem energetskih zajednica, obzirom na njihov neiskorišten potencijal za dekarbonizaciju. Nadalje, Švicarska će podržati institucije na svim nivoima da poboljšaju upravljanje rizikom od katastrofa i saradnju u cijeloj zemlji kako bi stanovništvo i općine bile otpornije na katastrofe i klimatske promjene. Pretpostavke Institucije na svim nivoima u BiH ostaju posvećene unapređenju učinka i odgovornosti zasnovanim na međunarodnim standardima.	Ishod 2.2: Uprava je odgovorna i fokusirana na građane i pruža bolje usluge građanima i preduzećima. Provedba pametnih mjera osigurava da svako ima minimum finansijski priuštive i pouzdane opskrbe energijom, uz decentralizovani elektroenergetski sistem koji uključuje nove poslovne modele (npr. podrška uspostavljanju lokalnih energetskih zadruga i preduzeća za pružanje energetskih usluga (ESCO)), te javne informacije i edukaciju o održivoj i čistoj energiji. Razvijeni su otpornost na katastrofe i kapaciteti za prevenciju štetnih događaja, zaštita od njih, ublažavanje posljedica, odgovor i oporavak od njih. (Izvor: Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH/SDG okvir, 2020) SDG 6 - podcilj 6.1: Do kraja 2030. postići univerzalan i jednak pristup sigurnoj i jeftinoj pitkoj vodi za sve. SDG 7 - podcilj 7.1: Do 2030. osigurati univerzalni pristup finansijski pristupačnim, pouzdanim i modernim energetskim uslugama. SDG 13 - podcilj 13.1: Osnažiti adaptivni kapacitet i prilagodljivost na rizike povezane sa klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama u svim zemljama. Mišljenje Evropske unije - Ključni prioritet 14: Završiti neophodne korake u reformi javne uprave s ciljem unapređenja sveukupnog funkcionisanja javne uprave osiguravanjem profesionalne i depolitizirane državne službe i koordiniranim pristupom u kreiranju politika u cijeloj državi. Plan rasta Evropske unije iz 2024. - reforma 1.7.: Energetska efikasnost i zagađenost zraka <u>Indikatori:</u>

Polazna vrijednost (2025): 6 Ciljna vrijednost (2028): 20	• Međunarodni razvojni partneri ostaju posvećeni da aktivno i usklađeno podrže reformske procese koji se temelje na upravljanju zasnovanom na učinku. Rizici • Povećane političke tenzija ograničavaju prostor za dijalog i institucionalnu saradnju. • Jedinice lokalne samouprave i javna komunalna preduzeća nisu spremna da aktivno rade na integraciji standarda rada.	SDG indikator 6.1.1: Udio stanovništva koje koristi pitku vodu iz sistema kojima se sigurno upravlja. - Polazna vrijednost [2020]: 89 - Ciljna vrijednost [2030]: 90 (Izvor: VNR, 2023) SDG indikator 7.1.2: Udio stanovništva koji se primarno oslanja na čista goriva i tehnologiju - Polazna vrijednost [2020]: 67 - Ciljna vrijednost [2030]: 84 (Izvor: VNR, 2023) SDG indikator 13.1.2: Procent jedinica lokalne samouprave koje imaju usvojene strategije smanjenja rizika od katastrofa u skladu sa Okvirom iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030. godina - Polazna vrijednost [2023]: 5% - Ciljna vrijednost [2030]: 90% (Izvor: VNR, 2023) Funkcionisanje javne uprave - Polazna vrijednost [2019]: Nisu poduzeti koraci - Ciljna vrijednost [2028]: Napreduje reforma javne uprave (Izvor: Izvještaj o napretku Evropske unije) Izmijeniti relevantno zakonodavstvo kako bi se unaprijedio proces odlučivanja o investicijama u energetska efikasnost za vlasnike stanova i kućne savjete (zgrade sa više stanova). - Polazna vrijednost [2024]: nije usvojeno - Ciljna vrijednost [2026]: zakonodavstvo usvojeno (Izvor: Plan rasta Evropske unije iz 2024.) Zgrade sa više stanova renovirane. - Polazna vrijednost [2021]: 0 - Ciljna vrijednost [2027]: Mil 2 m2 (Izvor: Plan rasta Evropske unije iz 2024.)
(4) Resursi, partnerstva (Švicarski program) i interni rizici • Ljudski resursi: Portfolijom će upravljati dva službenika Programa pod nadzorom lokalnog voditelja portfolija. • Projekte Švicarske agencije za razvoj i saradnju sufinansiraju domaće institucije, Švedska, Njemačka, Češka razvojna saradnja, UN i EU. • Instrumenti Državnog sekretarijata za ekonomske poslove primijenije se u vodnom sektoru i sektoru zelene energije, uz sufinansiranje domaćih institucija, Svjetske banke, Evropske banke za obnovu i razvoj, Njemačke i EU.		

- Ključni partneri u dijalogu o politikama na državnom nivou su Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, a na entitetskom nivou su Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, Ministarstvo pravde Federacije BiH, te ministarstva energije i vodoprivrede.

Ishod švicarskog portfolija 3: Zdravstvo:

Žene, muškarci i mladi žive zdravijim životom i imaju pristup kvalitetnoj primarnoj zdravstvenoj zaštiti u cijeloj zemlji i niko nije zapostavljen.

Doprinos ciljevima

Strategije međunarodne saradnje:

Cilj: Ljudski razvoj → **specifični cilj:** zdravstvo

Cilj: Mir i upravljanje → **specifični cilj:** pravo učešća i rodna jednakost

Teorija promjene:

Izjava o ishodu 1:

AKO akteri iz zdravstvenog sistema pružaju kvalitetne, rodno osjetljive i društveno inkluzivne usluge zdravstvene zaštite širom zemlje; ako su zakoni o primarnoj zdravstvenoj zaštiti, upravljanje i usluge zdravstvene zaštite harmonizirani širom zemlje i usklađeni sa međunarodnim i evropskim standardima; ako postoje prostor i mehanizmi za zajednički rad i saradnju (npr. upravni odbori, godišnje planiranje projekata, obuke koje okupljaju učesnike iz cijele zemlje) i koriste ga akteri iz zdravstvenog sistema;

ONDA je poboljšana pristup kvalitetnoj, pravičnoj, efikasnoj i priuštivoj zdravstvenoj i s njom povezanoj socijalnoj zaštiti, a pružanje ovih usluga je efikasnije, efektivnije i inkluzivnije (smanjena zdravstvene nejednakost), a unaprijeđene su interakcije i odnosi u zdravstvenom sektoru između kreatora politika, zdravstvenih radnika i građana iz cijele zemlje što doprinosi institucionalnoj i socijalnoj koheziji u zemlji;

ZATO što bolji standardi i upravljanje olakšavaju integraciju i koordinaciju usluga iz primarne zdravstvene zaštite preko entitetskih, kantonalnih i općinskih granica; a usklađene politike i usluge zasnovane na dokazima širom zemlje se prilagođavaju različitim potrebama, nikoga ne izostavljajući.

Izjava o ishodu 2:

AKO zdravstvene i s njima povezane institucije više primjenjuju po građane inkluzivne pristupe i metode; ako se žene, muškarci i mladi aktivno angažuju na zdravstvenim temama u svojim zajednicama i domovima zdravlja preko entitetskih, kantonalnih i općinskih granica;

ONDA će upravljanje u zdravstvenim oblastima postati više participativno i stoga fokusirano na stanovništvo; potrebe stanovništva će se efikasno rješavati, ljudi će voditi zdravije živote i njihovo ukupno zdravstveno stanje će se poboljšati (zdravije društvo);

ZATO što će učešće građana u promociji zdravlja i naporima zajednice omogućiti da zdravstvene usluge budu više u skladu sa stvarnim potrebama zajednice, jačaju javno zdravlje, te unapređuju svijest i znanje o zdravlju; aktivan i odgovoran angažman zajednice u donošenju odluka o zdravstvenoj zaštiti omogućava inkluzivno, kvalitetno i na građane fokusirano zdravlje (i potiče zdravije društvo) te promoviše preventivno zdravlje.

(1) Izjava o ishodima švicarskog portfolija

Ishod 3.1: Akteri zdravstvenog sistema pružaju rodno osjetljive i socijalno inkluzivne usluge primarne zdravstvene zaštite, sve više se fokusirajući na prevenciju, poboljšano upravljanje i relevantne usluge socijalne zaštite.

(2) Doprinos švicarskog programa Opis kako (1) doprinosi (3)

Švicarska podržava bolji pristup kvalitetnim, pravičnim, efikasnim i priuštivim uslugama zdravstvene zaštite kao doprinos ka univerzalnoj zdravstvenoj zaštiti. Usluge će efikasno rješavati zdravstvene potrebe žena, muškaraca i mladih, posebno onih društveno isključenih (npr. starijih, migranata). Švicarska posebno promoviše kvalitet kroz svoju podršku uspostavljanju standarda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti s fokusom na sestrinske usluge i prevenciju bolesti. Švicarska podržava i razvoj politika, zakona, podzakonskih akata i strategija o kojima se zajednički raspravlja među entitetima i elaborira na usklađen način u cijeloj zemlji. Stoga švicarske intervencije promovišu prostor i mehanizme za zajednički rad i saradnju za aktere iz cijele zemlje.

(3) Razvojni ili humanitarni ishodi zemlje

Ishod 3.1: Rad na izgradnji društva jednakih mogućnosti gdje se niko ne izostavlja. Osiguran pristup i poboljšana kvaliteta usluga zdravstvene zaštite jednake za sve građane. Implementiran strateški pristup u zadržavanju zdravstvenih radnika i razvoju ljudskih resursa, kao i reforma finansiranja zdravstvene zaštite. (Izvor: Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH/SDG okvir, 2020)

SDG 3 - podcilj 3.8: Postići univerzalni obuhvat zdravstvenom zaštitom, uključujući zaštitu od

3.1.1: Udio pacijenata koji su zadovoljni uslugama pruženim u zdravstvenim ustanovama Polazna vrijednost (2025): 40 Ciljna vrijednost (2028): 70 3.1.2: Broj osoba iz zapostavljenih kategorija koje ostvaruju koristi od projekata za smanjenje isključenosti, diskriminacije i nejednakosti Polazna vrijednost (2025): 202.818 Ciljna vrijednost (2028): 535.000 3.1.3: Postotak ustanova primarne zdravstvene zaštite koje omogućavaju jednak pristup kvalitetnim uslugama jer primjenjuju standarde njege u sestrinskim uslugama, preventivnom zdravlju i promociji zdravlja. Polazna vrijednost (2025): 27,6 Ciljna vrijednost (2028): 44	Švicarska promoviše jake veze i interakcije među ljudima iz svih dijelova zemlje u vezi sa zdravstvenim temama, kako bi se doprinijelo društvenoj koheziji u zemlji. Podrška se sve više usmjerava na promociju zdravlja i prevenciju bolesti kako bi se povećalo blagostanje i zdravlje stanovništva, posebno u oblasti nezaraznih bolesti. Cilj je Švicarske da ovim procesima unaprijedi troškovnu efikasnost sistema i rastereti zdravstveni sistem i s njim povezane troškove. Švicarske intervencije približavaju zdravstvenu zaštitu zajednicama. Fokus je na upravljanju primarnom zdravstvenom zaštitom, menadžerskim vještinama i relevantnim uslugama socijalne zaštite. Posebna pažnja se pridaje priuštivim uslugama socijalne zaštite i njezi u domu koje pružaju medicinske sestre starijim osobama, a što je odgovor na demografske izazove u zemlji. Zemlja se suočava sa kontinuiranom migracijom ruralnog stanovništva u urbane dijelove, te odlaskom zdravstvenih radnika u inostranstvo što dovodi do manjka stručne radne snage. Švicarski program stoga podržava značajne reforme kako bi se ojačala sestrinska profesija u smislu kompetencija i statusa medicinskih sestara u zdravstvenom sistemu, uz cilj da se olakša prelazak na zdravstvene usluge koje primarno pružaju medicinske sestre, a što će također doprinijeti njihovom ostanku u zemlji. Pretpostavke • Zdravstveni organi nastavljaju da rade na jačanju primarne zdravstvene zaštite i usklađuju pravila i regulativu širom zemlje radi dobrog zdravlja za sve kao zajedničkog cilja. Rizici • Ograničeno finansiranje i povećanje duga zdravstvenog sektora ugrožava njegovu reformu. • Sve veći nedostatak zdravstvenih radnika ugrožava poboljšanje kvaliteta usluga. • Sve veće političke podjele u zemlji imaju potencijalno negativan uticaj na međuentitetsku saradnju u oblasti zdravstvene zaštite.	finansijskog rizika, dostupnost kvalitetnih osnovnih usluga iz oblasti zdravstvene zaštite i dostupnost sigurnih, djelotvornih, kvalitetnih i jeftinih osnovnih lijekova i vakcina za sve. <u>Indikatori:</u> SDG indikator 3.8.1: Obuhvat osnovnim zdravstvenim uslugama - Polazna vrijednost (2023): 65 - Ciljna vrijednost (2030): 75 (Izvor: VNR, 2023) Prilagođeni SDG indikator 3.c.1: Gustina i distribucija zdravstvenih radnika na 10.000 stanovnika za medicinske sestre - Polazna vrijednost (2020): 41,1 - Ciljna vrijednost (2030): 75,5 (Izvor: VNR, 2023)
Ishod 3.2: Žene, muškarci i mladi praktikuju zdravije stilove života i aktivno se angažuju sa akterima zdravstvenog sistema i zajednice kako bi zahtijevali bolju i na ljude usmjerenu zdravstvenu zaštitu i javno zdravstvo.	Švicarska jača saradnju između institucija i ljudi, kao i aktivni angažman žena, muškaraca i mladih sa svojim zajednicama i domovima zdravlja. Ovim Programom se stimuliše angažman građana u svrhu postizanja zdravstvene zaštite i javnog zdravstva fokusiranih na građane preko entitetskih, kantonalnih i općinskih granica, te osigurava i odgovarajuće, inkluzivno i reprezentativno donošenja odluka na općinskom nivou. Ovaj sveobuhvatan pristup je osmišljen ne samo da poboljša javno zdravstvo nego i da promoviše	Ishod 3.2: Davanje visokog prioriteta preventivnim zdravstvenim mjerama kako bi se unaprijedilo zdravlje stanovništva i tako smanjili troškovi zdravstvene zaštite. Jačanje učešća građana u procesu donošenja odluka kako bi se ojačalo dobro upravljanje i upravljanje javnim sektorom. (Izvor: Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH/SDG okvir, 2020)

3.2.1: Broj osoba obuhvaćenih sesijama zdravstvene edukacije o prevenciji nezaraznih bolesti. Polazna vrijednost (2025): 47.600 Ciljna vrijednost (2028): 550.100 3.2.2: Broj općina koje rade na promociji zdravlja i preventivnim aktivnostima u saradnji sa građanima. Polazna vrijednost (2025): 37 Ciljna vrijednost (2028): 60 3.2.3: Broj osoba koje učestvuju u i utiču na zdravstvene politike, aktivnosti i pružanje usluga u svojim zajednicama. Polazna vrijednost (2025): 0 Ciljna vrijednost (2028): 500	društvenu koheziju tako što će zdravstvene usluge učiniti inkluzivnijim i jednakim za sve. Stoga se Program fokusira na kombinaciju odgovornosti na sistemskom nivou uz odgovornost samih građana da vode zdravije živote. Švicarska intervencija je odgovor na porast oboljevanja od nezaraznih bolesti i s njima povezanih izazova (npr. prijevremena smrtnost) kroz stavljanje fokusa na promociju zdravlja i prevenciju bolesti. Švicarska potiče saradnju između zdravstvenog i drugih sektora među entitetima, kantonima i općinama radi postizanja pozitivnih efekata politika na zdravlje stanovništva i kreiranje zdravih sredina (npr. zdrava ishrana i politika o zabrani korištenja duhana). Pretpostavke - Općinski organi prepoznaju svoju ulogu i doprinose kako bi ojačali sektor primarne zdravstvene zaštite, uključujući promociju zdravlja i prevenciju bolesti, te prihvataju i podržavaju participativni pristup i angažman građana. - Građani su voljni da se angažuju za uspostavljanje zdravstvene zaštite i javnog zdravstva fokusiranih na građane. Rizici - Nedostatak finansijskih sredstava i suprotstavljene potrebe (npr. kurativna medicina) mogu potencijalno ugroziti institucionalizaciju promocije zdravlja i prevenciju bolesti. - Može biti teško izmjeriti rezultate promocije zdravlja i prevencije bolesti, a rezultati su ponekad vidljivi samo nakon dužeg vremena.	SDG 3 - podcilj 3.4: Do 2030. smanjiti za jednu trećinu prijevremenu smrtnost od nezaraznih bolesti kroz prevenciju bolesti i liječenje i promovirati mentalno zdravlje i blagostanje. SDG 3– podcilj 3.a.: Pojačati primjenu Okvirne konvencije Svjetske zdravstvene organizacije o kontroli duhana u svim zemljama na odgovarajući način. <u>Indikatori:</u> Prilagođeni SDG indikator 3.4.1: Stopa smrtnosti od nezaraznih bolesti - ukupno (na 1.000 stanovnika) - Polazna vrijednost (2020): 18,7 (Ž: 13,6; M: 24) - Ciljna vrijednost (2030): 12,1 (Ž: 8,8; M: 15,7) (Izvor: VNR, 2023) SDG indikator 3.a.1: Rasprostranjenost upotrebe duhana (15 godina i stariji) - Početne vrijednosti: Ukupno 38,3 (Ž: 30,2; M: 46,3) - Ciljna vrijednost: Ukupno 25 (Ž: 20; M: 31) (Izvor: VNR, 2023)
(4) Resursi, partnerstva (Švicarski program) i interni rizici - Ljudski resursi: Portfolijom će upravljati jedan službenik Programa pod nadzorom švicarskog voditelja portfolija (55%). - Projekte Švicarske agencije za razvoj i saradnju sufinansiraju Svjetska banka, EU, Švicarski crveni križ i domaće institucije. - Ključni partner u dijalogu o politikama na državnom nivou je Ministarstvo civilnih poslova, a na entitetskom nivou Ministarstvo zdravstva Federacije BiH, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Odjeljenje za zdravstvo Brčko distrikta, Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH, Institut za javno zdravstvo Republike Srpske, fondovi zdravstvenog osiguranja i jedinice lokalne samouprave.		